

Anna Rappe  
Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie

## **Opinie uczniów o egzaminie gimnazjalnym w 2006 r.**

Badania ankietowe uczniów trzecich klas gimnazjów były częścią szerszego projektu badawczego, przeprowadzonego przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną w Krakowie (OKE) o nazwie *Uczestnicy procesu egzaminacyjnego o egzaminie gimnazjalnym w 2006 roku*. Zasadniczą jego częścią były badania ankietowe uczniów szkół gimnazjalnych, którzy zdawali w 2006 roku egzamin po trzeciej klasie gimnazjum. Miały one na celu poznanie opinii uczestników na temat egzaminu. Chciano także zebrać informację pozwalającą na znalezienie zależności między wynikami uzyskiwanymi przez uczniów na egzaminie a kontekstem społecznym i szkolnym.

W doborze uczestników zastosowano losowanie warstwowe<sup>1</sup>. Badanie zostało przeprowadzone w maju 2006 roku. Metodą, którą wybrano, był kwestionariusz ankiety.

Oczekiwano uzyskania odpowiedzi na następujące zagadnienia badawcze:

- W jaki sposób, uczniowie przygotowywali się do egzaminu gimnazjalnego?
- Jaki rodzaj wsparcia otrzymali uczniowie ze strony nauczycieli oraz rodziców?
- Jakie czynniki miały wpływ na wyniki uzyskiwane na egzaminie gimnazjalnym?
- Jak zdający oceniali trudności zadań (arkuszy) egzaminacyjnych?

Do badania zostało wylosowanych 30 szkół, z czego 2 nie odesłały ankiet uczniowskich. Ostatecznie w badaniu znalazło się 28 szkół. Łączna ilość uczniów, do których wysłano kwestionariusze, wyniosła 2029, z czego

---

<sup>1</sup> Dokładne informacje w: Roman Dolata, *Schemat losowania próbek do badań towarzyszącym egzaminom zewnętrznym (BTEZ)*.

1757 znalazło się w bazie danych – jeśli użyć tych wartości, to stopa zwrotu dla szkół wynosi 93%, a dla ucznia 86%.

Wyniki ankiety połączono z wynikami uzyskanymi przez respondentów na egzaminie gimnazjalnym. Części obserwacji nie można było połączyć ze względu na brak numeru identyfikującego respondenta lub źle zakodowane ankiety. Sukcesem zakończyło się połączenie 1532 obserwacji, czyli 87% badanych.

Raport z badań<sup>2</sup> znajduje się na stronie Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie <http://www.oke.krakow.pl/inf/>.

W opracowaniu chciałabym porównać opinie o egzaminie gimnazjalnym uczniów o wysokich wynikach z opiniami uczniów o niskich wynikach.

**Wysokie wyniki** oznaczają, że uczniowie uzyskali z części humanistycznej egzaminu oraz z części matematyczno-przyrodniczej liczbę punktów, która plasuje ich na 7. lub wyższej pozycji w skali standardowej dziewiątki z obu części egzaminu. W roku 2006 było to powyżej 38 punktów z części humanistycznej i powyżej 32 punktów z części matematyczno-przyrodniczej.

**Niskie wyniki** oznaczają, że uczniowie otrzymali liczbę punktów, która daje im pozycję 3. lub niżej w skali standardowej dziewiątki z obu części egzaminu gimnazjalnego. W roku 2006 było to poniżej 25 punktów z części humanistycznej i poniżej 16 punktów z części matematyczno-przyrodniczej.

W badanej próbie uczniów niskie wyniki na egzaminie gimnazjalnym uzyskało 189 respondentów co stanowi 10,2%, wysokie wyniki otrzymało 207 ankietowanych (11,8%).

Badanych uczniów poproszono o wpisanie ocen, jakie otrzymali na I semestr z przedmiotów egzaminacyjnych.

Tab. 1. Średnie oceny ankietowanych na I semestr z przedmiotów egzaminacyjnych

Uczniowie z wynikiem:	Język polski	Historia	Matematyka	Geografia	Biologia	Fizyka	Chemia
niskim	2,25	2,34	2,08	2,39	2,37	2,17	2,22
wysokim	4,26	4,60	4,57	4,40	4,48	4,36	4,52

<sup>2</sup> Raport z badań „Uczestnicy procesu egzaminacyjnego o egzaminie gimnazjalnym 2006” – badania ankietowe

Widać wyraźnie, że oceny z przedmiotów szkolnych są silnie powiązane z wynikami uzyskanymi podczas egzaminu gimnazjalnego. Uczniowie, którzy mają wysokie oceny w szkole mają także zdecydowanie wyższe wyniki na egzaminie gimnazjalnym.

Podczas badań ankietowych uczniom gimnazjum zadano trzy pytania otwarte, dotyczących refleksji uczniów po egzaminie.

**Pierwsze z pytań brzmiało:** *Czy podobał Ci się egzamin? Odpowiedź uzasadnij.*

Podobnie jak odpowiedzi na inne pytania otwarte, zostały one odpowiednio skategoryzowane, a następnie przypisane kategorie policzone i wyrażone w procentach. Ponieważ uczeń mógł udzielić odpowiedzi, w której zawarta była więcej niż jedna kategoria, liczba odpowiedzi może przekraczać liczbę badanych. Oto rozkład odpowiedzi na pierwsze pytanie: *Czy podobał Ci się egzamin?* dla wszystkich uczniów, którzy wypełnili ankietę oraz dla uczniów z wysokim wynikiem egzaminacyjnym oraz z niskim wynikiem egzaminacyjnym.

Tab. 2. Kategoryzacja odpowiedzi na pytanie: Czy podobał Ci się egzamin?

Kategoria odpowiedzi	Wszyscy badani 1757 uczniów		Uczniowie z niskim wynikiem 189 uczniów		Uczniowie z wysokim wynikiem 207 uczniów	
	L.	%	L.	%	L.	%
1. Nie mam zdania, nie wiem	29	2%	2	1%	4	2%
2. Taki sobie, trochę łatwy, trochę trudny, niektóre zadania trudne	127	7%	11	6%	6	3%
3. Trudny, beznadziejny, bez sensu, nie podobał mi się, dobrze, że się skończył	721	40%	83	44%	62	30%
4. Za mało czasu	20	1%	6	3%	7	3%
5 Łatwy, prosty, banalny	35	2%	1	1%	5	2%
6. Podobał mi się, w porządku, dobrze mi poszło	424	24%	34	18%	54	26%
7. Denerwowałam się, powoduje stres	41	2%	5	3%	7	3%
8. Przebiegał bez zakłóceń, nikt nie ścigał	7	0%	-	0%	-	0%
9. Podchwytliwe pytania	9	0%	3	0%	2	0%
10. Cz. humanistyczna łatwiejsza, fajniejsza	295	16%	20	11%	28	14%
11. Cz. matematyczno-przyrodnicza łatwiejsza, fajniejsza, humanistyczna trudniejsza	6	0%	3	2%	6	3%
12. Brak odpowiedzi	89	5%	19	10%	4	2%

We wszystkich grupach najczęstsze stwierdzenie to takie, że egzamin był trudny, nie podobał się, był beznadziejny. Udzieliło takiej odpowiedzi 44% uczniów z wynikiem egzaminacyjnym niskim i co dziwi aż 30% uczniów z wynikiem egzaminacyjnym wysokim. Uczniowie z niskimi wynikami egzaminacyjnym wypowiadali się bardzo krótko, najczęściej samo słowo *nie*, lub *nie, bo był trudny*, nie uzasadniali swojej odpowiedzi. Uczniowie z wynikiem egzaminacyjnym wysokim pisali o trudnym temacie pracy pisemnej (Napisz rozprawkę, w której uzasadnisz, *Że śmiech niekiedy może być nauką*), który powodował ich niechętny stosunek do egzaminu, uzasadnili też swoją wypowiedź problemami z zadaniami z geografii i obliczeniami, których należało dokonać w zadaniach otwartych. Oto charakterystyczne przykładowe wypowiedzi uczniów z wysokim wynikiem egzaminacyjnym:

- *Nie podobał mi się temat rozprawki, był nieprecyzyjny i trudno było zgadnąć, czego wymaga od nas komisja egzaminacyjna. Reszta zadań podobała mi się, była dosyć łatwa i ciekawa.*
- *Nie podobał mi się temat rozprawki, nie wiedziałem, czy chodzi o to, że świat nas czegoś uczy, czy że jest nauka, jak np. matematyka. Część mat.-przyr. była jak dla mnie trudna!*
- *Nie podobał mi się, gdyż zadania otwarte (np. rozprawka) były trudniejsze niż oczekiwałam. Natomiast w cz. matematycznej dane było zbyt mało czasu.*
- *Nie, nie podobał mi się. Tematyka testu humanistycznego była mało interesującą, natomiast test matematyczny sprawił mi ogromną trudność. Tym bardziej jest to dziwne, że bardzo lubię matematykę. Jestem najlepszy w klasie i na koniec mam celujący.*
- *Nie, nie podobała mi się forma egzaminu po gimnazjum. Za dużo punktów za dłuższą formę wypowiedzi.*
- *Nie, uważam, że z części matematyczno-przyrodniczej był bardzo wysoki stopień trudności. Zadania były bardzo szczegółowe. Zbyt dużo zadań z matematyki, fizyki i geografii, które były zawile i niedostosowane do czasu pracy.*
- *Nie. Nie spodziewałam się takich podchwytliwych pytań. Dwie odpowiedzi można było odrzucić od razu, a dwie były bardzo dobre i był z tym problem.*

Uczniowie z niższym wynikiem egzaminu, nie potrafili uzasadnić swojej opinii o egzaminie, odpowiedź na pytanie *Czy podobał ci się egzamin?* praktycznie ogranicza się do stwierdzenia: *tak, tak podobał mi się lub nie, nie podobał.*

Zadowolonych z egzaminu jest prawie 1/5 (18%) zdających z niskimi wynikami, z wysokim wynikiem egzaminacyjnym jest zadowolonych ponad

1/4 (26%) zdających. Z opracowanego w OKE w Krakowie Raportu<sup>3</sup> wynika, że uczniowie słabsi (od pierwszego do czwartego stopnia) słabiej prognozują swój wynik egzaminu. Spodziewana przez uczniów z niskim wynikiem egzaminu liczba punktów, jest zwykle znacznie wyższa niż otrzymana w rzeczywistości. Można zatem stwierdzić, że słabsi uczniowie mają problemy z poprawną oceną swoich umiejętności, które będą oceniane na egzaminie i zwykle przeceniają swoje umiejętności. Wynika zapewne stąd stosunkowo duża liczba uczniów zadowolonych z egzaminu, którzy osiągnęli niski wynik. Należy zaznaczyć, że badanie ankietowe było przeprowadzone przed ogłoszeniem wyników egzaminu.

Uczniowie, którzy znajdują się w wysokich stopniach, oceniają swoje umiejętności nieco niżej niż wskazywałyby wyniki egzaminów, czyli nie są pewni swojej wiedzy. Może to być przyczyną tego, że 30% gimnazjalistów z wysokim wynikiem krytycznie podchodzi do zdawanego egzaminu. Nie znając jeszcze swojego wyniku egzaminacyjnego nie doceniają swojej pracy.

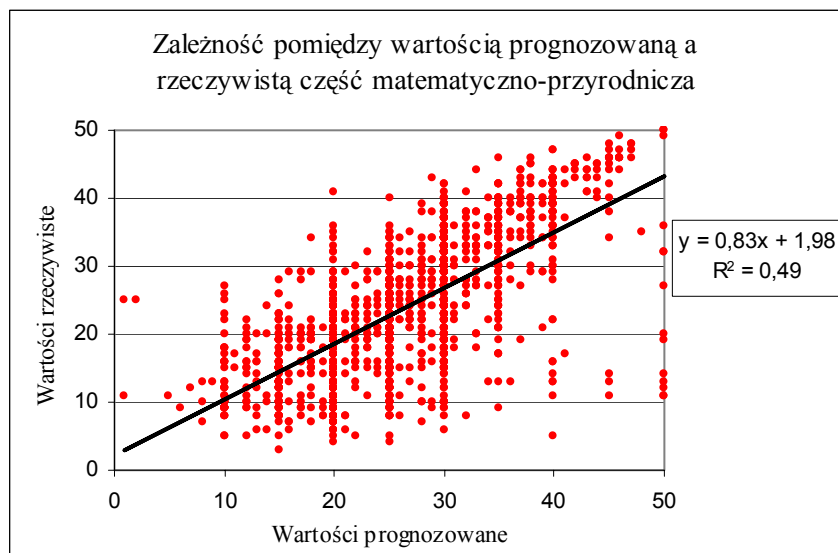
Tab. 3. Spodziewana liczba punktów z egzaminu a rzeczywisty wynik egzaminu (dane dla wszystkich ankietowanych 1757 uczniów)

Stopień	Spodziewana liczba punktów	Rzeczywisty wynik egzaminu	Spodziewana liczba punktów	Rzeczywisty wynik egzaminu
	Część matematyczno-przyrodnicza		Część humanistyczna	
1	15,8	6,5	20,0	11,7
2	17,1	10,1	22,1	17,5
3	19,7	13,8	25,3	22,2
4	21,4	17,9	28,2	27,2
5	25,0	23,4	31,9	32,1
6	29,9	29,4	35,1	36,5
7	33,74	35,3	38,0	40,0
8	37,61	41,0	39,4	42,7
9	43,48	46,1	42,8	46,4

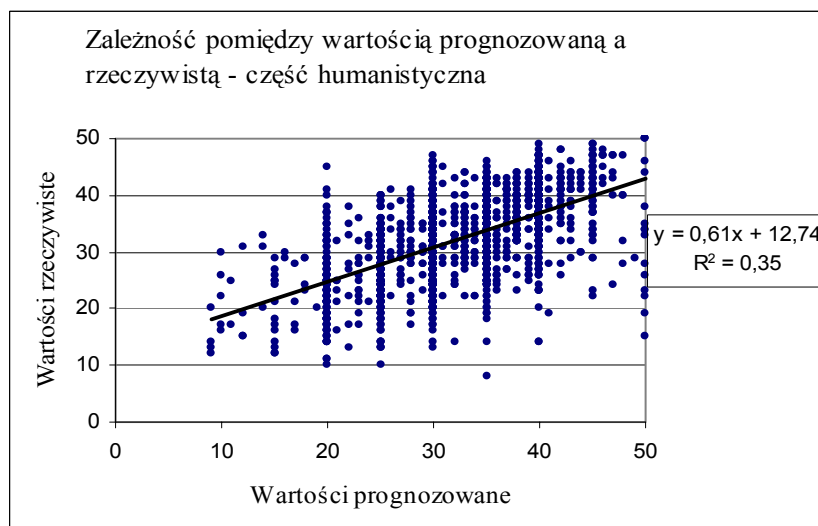
Z wykresów rozrzutu pomiędzy wynikiem prognozowanym a rzeczywistym (Rys.1., Rys.2.) widać stosunkowo dużą zależność pomiędzy zmiennymi. Współczynnik korelacji Pearsona dla części humanistycznej wynosi 0,61, dla części matematyczno-przyrodniczej 0,83 (dane dla

<sup>3</sup> Raport z badań „Uczestnicy procesu egzaminacyjnego o egzaminie gimnazjalnym 2006” – badania ankietowe

wszystkich ankietowanych 1757 uczniów). Uczniowie ankietowani dobrze potrafią przewidzieć swoje wyniki na egzaminie.

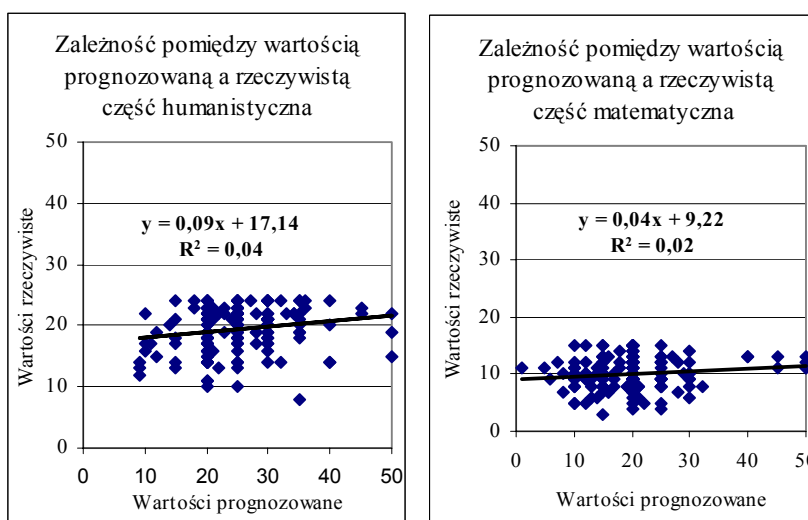


Rys. 1. Zależność między wartością prognozowaną przez ucznia a wynikiem egzaminu – cz. matematyczno-przyrodnicza



Rys. 2. Zależność między wartością prognozowaną przez ucznia a wynikiem egzaminu – cz. humanistyczna

Jeśli wykona się analogiczną analizę dla egzaminowanych z niskimi wynikami (1., 2., 3. stopień w skali staninowej), okazuje się, że uczniowie ci nie potrafią przewidzieć swoich rezultatów na egzaminie (patrz Rys. 3.).



Rys. 3. Zależność między wartością prognozowaną przez gimnazjalistę a wynikiem egzaminu (uczniowie z niskim wynikiem egzaminu)

Współczynnik korelacji pomiędzy wartością przewidywaną egzaminu a otrzymanym wynikiem dla obu części egzaminu jest niższy niż 0,1. Równocześnie badając zależność (korelacją Pearsona) pomiędzy wynikiem z obu części egzaminu a sumą ocen z przedmiotów egzaminacyjnych (j.polski, historia, matematyka, geografia, biologia, fizyka, chemia), można zauważyć, że dla uczniów z wynikiem egzaminacyjnym wysokim występuje średnia zależność, korelacja 0,45. Dla uczniów z wynikiem egzaminacyjnym niskim (1., 2., 3. stopień w skali standardowej dziewiątki) praktycznie nie ma takiej zależności. Współczynnik korelacji dla tej grupy wynosi 0,11.

Oceny szkolne dla słabych uczniów mają często wymiar wychowawczy, są stawiane dla zachęty do dalszej pracy, nie obrazują umiejętności słabych uczniów. Stąd uczniowie, mający problemy szkolne nie potrafią obiektywnie ocenić swojej pracy podczas egzaminu, jeśli „cokolwiek” napiszą, są już z siebie zadowoleni, podobnie jak byli zadowoleni ich nauczyciele w szkole.

Spora grupa uczniów zarówno z wysokimi jak i niskimi wynikami uważa, że część humanistyczna jest łatwiejsza niż matematyczna. Pokrywa się to z wynikami, jakie osiągają uczniowie na egzaminie, średni wynik

z części humanistycznej jest co roku znacznie wyższy niż z matematyczno-przyrodniczej.

Przykładowe wypowiedzi uczniów z niskimi wynikami są lakoniczne, krótkie:

- *Humanistyczny - tak, matematyczny - nie*
- *Humanistyczny mi się podobał, a mat.-przyr.- nie.*
- *Humanistyczny podobał mi się, bo był dla mnie łatwy. Ale mat.-przyr. wcale mi się nie podobał.*
- *Uczniowie z wysokimi wynikami komentowali swoje wypowiedzi:*
- *Część humanistyczna podobała mi się, ponieważ zadania miały tę samą tematykę i były dość łatwe. Jednak z części matematycznej nie podobał mi się, bo były skomplikowane*
- *Część humanistyczna przypadła mi do gustu, stopień trudności był dość niski, pytania zaś zrozumiałe. Część mat.-przyr.- nie, ostatnie pytanie było trudne do zrozumienia, zadania były trudne (z matematyki, fizyki)*
- *Egzamin średnio mi się podobał. Po części humanistycznej byłem bardziej zadowolony niż po matematyczno-przyrodniczej. Na II część egzaminu było zdecydowanie za mało czasu, aby wszystko policzyć i się nie pomylić. Powinno się pozwolić na posiadanie kalkulatora*

Jak widać zdający, niezależnie od wyniku egzaminu, udzielali zbliżonych odpowiedzi na pytanie *Czy podobał Ci się egzamin?* Może dziwić, że prawie 1/3 (30%) uczniów z wysokimi wynikami (z obu części egzaminu 7. lub wyższy stopień w skali stanikowej) jest niezadowolona z egzaminu lub uważa go za trudny. Może to częściowo moda na niezadowolenie z egzaminów zewnętrznych, traktowanie egzaminu jak wroga, z którym należy walczyć. Taki obraz egzaminu można znaleźć w wysokonakładowej prasie, oto fragment z „poradnika dla gimnazjalisty” z Gazety Wyborczej<sup>4</sup>:

*Uwaga, trzecioklasiści z gimnazjum! Oto informator o egzaminie, który wszyscy musicie zdawać 5 i 6 maja. Przypominamy w nim, czego będą od was wymagać, podajemy przykłady egzaminacyjnych zadań, wyjaśniamy, jak będą was oceniać.*

***Stara sportowa zasada mówi: przeciwnika trzeba dobrze poznać, wtedy łatwiej go pokonać. Z egzaminem jest podobnie. Im więcej o nim wiesz, tym łatwiej sobie dasz z nim radę. Warto zatem wiedzieć, co ten egzamin tak naprawdę sprawdza.***

---

<sup>4</sup> „Gazeta Wyborcza”, Zbigniew Pendel, 2004-04-27



Po przeczytaniu wszystkich opinii o egzaminie nie znalazłam ani jednej, w której zdający byłby ciekaw, jaka jest jego wiedza, umiejętności rozwiązywania testów na tle innych uczniów. Wśród przeczytanych ankiet nie było ani jednej, w której zdający chciał sprawdzić, czy jego wiele lat spędzonych w szkole pozwoli na osiągnięcie sukcesu egzaminacyjnego. Jeśli uczeń ma pozytywny stosunek do egzaminu, to dlatego że „egzamin był łatwy”, „rozwiązałam/em zadania”, nie ma wypowiedzi o chęci sprawdzenia swojej wiedzy, chęci sprawdzenia umiejętności egzaminacyjnych, czy porównania swojej wiedzy z wiedzą uczniów w szkole, regionie czy kraju.

**Na drugie pytanie otwarte** *Czy były zadania, których się nie spodziewałeś?* ponad połowa uczniów (52%) z wysokimi wynikami odpowiedziało pozytywnie, podając różne tego przyczyny.

Uczniowie, z wysokimi wynikami byli zaskoczeni przede wszystkim rozprawką (18%), a następnie zadaniami z części matematyczno-przyrodniczej, szczególnie „zadanie z geografii” (10%), zadanie „z beczką” (8%), „zadania z fizyki” (4%), pozostali ankietowani pisali ogólnie: zadania były zaskoczeniem, nie przerabialiśmy takich.

Uczniowie z niskimi wynikami na egzaminie też byli w znacznym stopniu zaskoczeni zadaniami egzaminacyjnymi (46% ankietowanych). Nie potrafili określić, dlaczego były dla nich zaskoczeniem, jedynie 6. ankietowanych użyło słowa *rozprawka*, ankietowani pisali ogólnie:

- *Ponieważ nie uczyłem się tego w szkole.*
- *Nie nauczyłem się akurat tego, co było na teście.*
- *Ponieważ nie rozwiązywałem ich w szkole.*
- *Nie wiedziałam, że takie zadania mogły być na egzaminie.*
- *Bo nie robiliśmy takich zadań na lekcjach.*

Analiza odpowiedzi na to pytanie pozwala wnioskować, że uczniowie o słabych wynikach egzaminacyjnych nie potrafią uzasadnić swoich odpowiedzi czy sądów o egzaminie. Jak widać, zdający z obu grup mają podobne odczucia egzaminacyjne. Dla porównywalnej liczby uczniów - 52% z wysokimi wynikami i 46% z niskimi, zadania egzaminacyjne są zaskoczeniem, natomiast wskazać konkretne przykłady potrafią lepiej uczniowie z wyższymi wynikami.

W kolejnym pytaniu gimnazjaliści mieli określić na skali 5 stopniowej trudność egzaminu w części humanistycznej i w części matematyczno-przyrodniczej.

Tab. 4. Oceń egzamin gimnazjalny pod względem trudności dla Ciebie (uczniowie z niskim wynikiem egzaminacyjnym)

Stopień łatwości egzaminu	Część matematyczno-przyrodnicza		Część humanistyczna	
	Częstość	Procent	Częstość	Procent
Bardzo łatwy	3	1,6%	14	7,4
Łatwy	1	,5	40	21,2
Średnio trudny	42	22,2	98	51,9
Trudny	86	45,5	29	15,3
Bardzo trudny	54	28,6	5	2,6
Ogółem	186	98,4	186	98,4
Brak danych	3	1,6	3	1,6
Ogółem wszyscy ankietowani	189	100,0	189	100,0

Jedynie 2% uczniów z niskim wynikiem egzaminacyjnym uważa część matematyczno-przyrodniczą egzaminu za łatwą lub bardzo łatwą, natomiast część humanistyczną, z której też uzyskali niskie wyniki, 30% zdających ocenia jako łatwą. Bardzo trudny jest egzamin z części matematyczno-przyrodniczej dla 3/4 (74%) ankietowanych, a jedynie pięciu ankietowanych (3%) uważa część humanistyczną za bardzo trudną. Pomimo niskich wyników zarówno z części humanistycznej, jak i matematyczno-przyrodniczej ankietowani inaczej oceniają trudność obu części egzaminu. Część matematyczno-przyrodnicza jest dla zdecydowanej większości egzaminem trudnym, natomiast część humanistyczna jedynie dla 34 zdających z niskim wynikiem jest trudna lub bardzo trudna.

Tab. 5. Oceń egzamin gimnazjalny pod względem trudności dla Ciebie (uczniowie z wysokim wynikiem egzaminacyjnym)

Stopień łatwości egzaminu	Część matematyczno-przyrodnicza		Część humanistyczna	
	Częstość	Procent	Częstość	Procent
Bardzo łatwy	6	2,9	19	9,2
Łatwy	32	15,5	74	35,7
Średnio trudny	84	40,6	95	45,9
Trudny	56	27,1	17	8,2
Bardzo trudny	27	13,0	1	,5
Ogółem	205	99,0	206	99,5
Brak danych	2	1,0	1	,5
Ogółem wszyscy ankietowani	207	100,0	207	100,0

Uczniowie z wysokim wynikiem egzaminacyjnym, powyżej 6. stanina w skali standardowej dziewiątki, też inaczej oceniają trudność obu części egzaminu. Prawie 1/3 ankietowanych uważa część matematyczno-przyrodniczą egzaminu za trudną, a część humanistyczną ocenia jako trudną lub bardzo trudną ocenia jedynie 18 zdających (9%).

Jak widać ocena trudności egzaminu zależy od uzyskanych wyników, choć dla obu grup egzamin w części humanistycznej jest znacznie łatwiejszy niż w części matematyczno-przyrodniczej.

**W trzecim pytaniu** uczniowie zostali zapytani, co ułatwiłoby im przygotowanie się do egzaminu, gdyby mogli pisać egzamin jeszcze raz.

Tab. 6. Kategoryzacja odpowiedzi na pytanie: Gdybyś mógł pisać egzamin jeszcze raz, to co ułatwiłoby Ci przygotowanie się do niego?

Kategoria odpowiedzi:	Uczniowie z niskim wynikiem egzaminacyjnym		Uczniowie z wysokim wynikiem egzaminacyjnym	
	L.	%	L.	%
Nauka, powtórki, książki, Internet	42	22%	61	29%
Dodatkowe zajęcia poza szkołą, korepetycje	3	2%	2	1%
Dodatkowe zajęcia w szkole, pomoc nauczycieli	5	3%	10	5%
Więcej podobnych testów, egzaminów próbnych	4	2%	5	2%
Ściągi	2	1%	1	0%
Nic, nie wiem	21	11%	28	14%
„Żeby nauczyciele nie przypominali o egzaminie”	-	0%	6	3%
Brak odpowiedzi, nie na temat	112	60%	93	45%
Ogółem	189	100%	207	100%

Ankietowani z obu grup najczęściej proponowali więcej czasu poświęcić na naukę, powtórki, czytanie książek, korzystanie z Internetu. Gimnazjaliści używają słów, które często słyszy się w szkole: „ucz się więcej, więcej pracuj, powtórz materiał”. Jedynie 5. zdających (3%) z niskimi wynikami uważa, że pomogłyby dodatkowe zajęcia w szkole, zaledwie 3. wspomina o korepetycjach a 4. o rozwiązywaniu podobnych testów.

Przykładowe wypowiedzi uczniów z **niskimi wynikami**:

- *Lepiej bym się przyłożył do nauki.*

- *Lepiej postarałabym się, przyłożyłabym się do nauki, uważniej słuchałabym nauczycieli.*
- *Przygotowałabym się lepiej.*
- *Poświęciłabym więcej czasu matematyce.*
- *Powtarzać na lekcjach materiał od początku roku.*

Gimnazjaliści z **wysokimi wynikami** częściej doceniali dodatkowe zajęcia w szkole (10 osób), choć także sukcesu egzaminacyjnego dopatrują się przede wszystkim we własnej pracy, czyli nauka, powtórki, czytanie książek.

Kilku zdających uważa, że nauczyciele zbyt często przypominają o egzaminie. Ani jeden ze zdających nie wymienił pomocy rodziców czy rodzeństwa. Podobnie jak na dwa poprzednie pytania wypowiedzi zdających z wysokimi wynikami są dłuższe, ciekawsze choć rozkład odpowiedzi po kategoryzacji jest bardzo podobny jak uczniów z niskimi wynikami.

Charakterystyczne opinie uczniów z wysokimi wynikami egzaminacyjnymi:

- *Dodatkowe lekcje z niektórych przedmiotów.*
- *Dodatkowe zajęcia na których rozwiązywalibyśmy testy.*
- *Mniejsza ilość sprawdzianów przed egzaminem. Mniejsza ilość stresu wpływająca z mowy i zachowania straszących nas nauczycieli.*
- *Skupienie się w trakcie powtórek z przedmiotów humanistycznych na motywach literackich*
- *Sumienna i systematyczna nauka w domu i większy spokój w klasie.*
- *Uważam, że byłam przygotowana, ale nie zaszkodziłyby zajęcia pozalekcyjne, więcej rozwiązywanych testów.*
- *Uważne czytanie poleceń, lektury, wzory z fizyki.*
- *Większe zaangażowanie nauczycieli, więcej czasu należało poświęcić na przygotowanie.*
- *Wnioski wyciągnięte po napisaniu egzaminu.*

## **Wnioski końcowe**

Analiza wypowiedzi w ankietach uczniowskich dostarcza ciekawego materiału do badań. Dzielać zdających na dwie grupy, z niskim (1., 2. lub 3. pozycja w skali standardowej dziewiątki z obu części egzaminu) i z wysokim wynikiem egzaminacyjnym (7., 8. lub 9. pozycja w skali standardowej dziewiątki z obu części egzaminu) można zauważyć następujące prawidłowości.

- Zdający z niskim wynikiem egzaminu nie potrafią prawidłowo oszacować swojego wyniku egzaminacyjnego, zawyżają go średnio prawie o 10 punktów (Tab. 3., Rys. 3.).

- Dla zdających z niskim wynikiem nie ma zależności pomiędzy wynikiem z egzaminu a ocenami w szkole. Współczynnik korelacji Pearsona pomiędzy wynikiem egzaminu a sumą ocen egzaminacyjnych dla tej grupy wynosi 0,11; gdy dla uczniów z wysokim wynikiem egzaminacyjnym wskaźnik korelacji wynosi 0,45.
- Obie grupy odpowiadają podobnie na pytanie *Czy podobał Ci się egzamin*, różnice występują w kategoriach „*Trudny, beznadziejny, bez sensu, nie podobał mi się, dobrze, że się skończył*” — pozytywnie odpowiedziało 30% zdających z wysokim wynikiem i 44% z wynikiem niskim oraz w kategorii „*Podobał mi się, w porządku, dobrze mi poszło*” — 26% z wynikiem wysokim i 18% z niskim. Wypowiedzi gimnazjalistów z wysokimi wynikami są zdecydowanie dłuższe i ciekawsze.
- Połowa uczestników badań w obu grupach napotkała zadania, których się nie spodziewała (*Czy były zadania, których się nie spodziewałeś?*).
- Wszyscy ankietowani, bez względu na wynik egzaminu, uważają część matematyczno-przyrodniczą za zdecydowanie trudniejszą niż część humanistyczną.
- W trzecim pytaniu *Gdybyś mógł pisać egzamin jeszcze raz, to co ułatwiłoby Ci przygotowanie się do niego?* również odpowiedzi w obu grupach są podobne, natomiast ankietowani z wynikiem wysokim udzielali odpowiedzi ciekawszych, bardziej wyczerpujących.

Na podstawie analiz wyników ankiet można zatem zauważyć znaczne podobieństwo w postrzeganiu egzaminów przez grupę uczniów z wynikami wysokimi i niskimi. Równocześnie wyłaniają się różnice w ocenie treści i stopnia trudności egzaminów, własnego wyniku, wreszcie treści i stopnia trudności czynników towarzyszących egzaminom.

Odpowiedzi ankietowanych są materiałem, który może posłużyć do analiz dokonywanych nie tylko z punktu OKE, ale także szkoły oraz nadzoru pedagogicznego.

Zgromadzony materiał stanowi także podpowiedź projektów badawczych, które warto przeprowadzić po kolejnej sesji egzaminu gimnazjalnego.